

Κείμενο 1

Οι Δίκαιοι των Εθνών και η αλληλεγγύη προς τους διωκόμενους Εβραίους

Το απόσπασμα προέρχεται από Μήνυμα του πρώην Υπουργού Παιδείας Νίκου Φίλη και αντλήθηκε από την ΠΑΙΔΕΙΑ 26/01/2016 - | Author:NewsroomIraidia

Η 27η Ιανουαρίου καθιερώθηκε διεθνώς ως Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ολοκαυτώματος, με ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών το 2005, εξήντα χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. [...] Η 27η Ιανουαρίου του 1945, συμβολική χρονολογία για το τέλος του Ολοκαυτώματος, ήταν η μέρα που ο σοβιετικός στρατός έφθασε στο Άουσβιτς. Τότε απελευθερώθηκε το στρατόπεδο που θεωρείται εμβληματικός τόπος της συστηματικής και μαζικής εξόντωσης των Εβραίων και των Τσιγγάνων της Ευρώπης, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.[...]

[...] Στην επέτειο της απελευθέρωσης του Άουσβιτς το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων καλεί την εκπαιδευτική κοινότητα από κοινού με τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλογισθούν τη σημασία του Ολοκαυτώματος ως ρήγματος στην ιστορία και στον πολιτισμό μας. Αν το εκπαιδευτικό μας σύστημα στοχεύει στη διαμόρφωση προσωπικοτήτων ικανών να στοχάζονται με αίσθημα ευθύνης, η σημερινή επέτειος μνήμης μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης. Καλλιέργεια, επίσης, της πολιτικής ευαισθησίας που θα κάνει τους μαθητές και τις μαθήτριες ενεργούς στην υπεράσπιση των δημοκρατικών αρχών, στον αγώνα κατά του ρατσισμού, του αντισημιτισμού, της μισαλλοδοξίας, των προκαταλήψεων και των διακρίσεων/αποκλεισμών. [...] Στην φρίκη του πολέμου και των διωγμών η αδιαφορία καταδίκασε σε θάνατο, ενώ η αλληλεγγύη μπορούσε να σώσει ζωές, διασώζοντας έτσι και θεμελιώδεις αξίες του πολιτισμού μας: την αξιοπρέπεια του ατόμου, τον σεβασμό του άλλου. Υπό αυτήν την έννοια, το Ολοκαύτωμα δεν αφορά μονάχα τους Εβραίους αλλά όλους όσους μοιράζονται το παρελθόν και τις αξίες του δημοκρατικού πολιτισμού μας.

Στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος, η διδασκαλία του Ολοκαυτώματος εγείρει ζητήματα παιδαγωγικά και ηθικά. [...] Αναδεικνύει τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την καταπάτηση των δημοκρατικών αρχών και από την αδιαφορία για την οδύνη των γειτόνων. [...] Οφείλουμε, όλοι, μαθητές και μαθήτριες, δάσκαλοι, καθηγητές και γονείς, να σκεφτούμε εξίσου και το μονοπάτι που οδήγησε στο Ολοκαύτωμα, ιδιαίτερα τώρα που ο

ρατσισμός και ο αντισημιτισμός κάνουν ξανά την εμφάνιση τους στην Ευρώπη. Ο καπνός των κρεματορίων ήταν η κατάληξη μιας πορείας που άρχισε με λόγια. Λόγια που ξεχώριζαν τους ανθρώπους, που στιγματίζαν εκείνους που δεν ανήκαν στην πλειοψηφία, που ζητούσαν από απλούς πολίτες να περιφρονούν, να φτύνουν και να προκαλούν δεινά σε συνανθρώπους τους γιατί αυτοί οι συνάνθρωποι δεν ήταν άνθρωποι αλλά «παράσιτα» ή «αντικοινωνικά» στοιχεία που μόλυναν την υγιή κοινωνία. Λόγια που ξεκίνησαν ως απόψεις κάποιων ακραίων αλλά που έσπειραν το σπόρο που κάρπισε όταν η οικονομική κρίση τσάκισε την κοινωνία και γέμισε απόγνωση τους ανθρώπους.

Σήμερα, το παράδειγμα των Ελλήνων Δικαίων των Εθνών, δηλαδή των Ελλήνων που μέσα στην Κατοχή διακινδύνευαν τη ζωή τους για να σώσουν την ζωή των συμπολιτών τους που ήταν Εβραίοι, είναι ένα φως ελπίδας που δείχνει σταθερά την οδό της αρετής και της δημοκρατίας. Ας το ακολουθήσουμε.

Κείμενο 2

Η Δανία ως παράδειγμα αντίστασης στη ναζιστική θηριωδία

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Rutger Bregman, Ανθρωπότητα. Μια απροσδόκητα αισιόδοξη ιστορία, Κλειδάριθμος, 2020, σελ. 177-180.

[...] Αν πιστεύετε ότι η αντίσταση είναι καταδικασμένη να αποτύχει, τότε έχω για εσάς μια σχετική ιστορία. Διαδραματίζεται στη Δανία στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Είναι μια ιστορία για συνηθισμένους ανθρώπους που έδειξαν ασυνήθιστο κουράγιο. Και δείχνει ότι η αντίσταση αξίζει πάντα τον κόπο, ακόμη κι όταν όλα μοιάζουν χαμένα. Η ημερομηνία είναι 28 Σεπτεμβρίου 1943. Στο Κτίριο Συνεδριάσεων των Εργατών στην Κοπεγχάγη έχουν συγκεντρωθεί όλοι οι ηγέτες του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος. Ένας επισκέπτης με στολή ναζί στέκεται μπροστά τους. Οι πάντες τον κοιτάζουν άναυδοι.

«Η καταστροφή επίκειται» λέει. «Τα πάντα έχουν σχεδιαστεί λεπτομερώς. Πλοία θα αγκυροβολήσουν στο λιμάνι της Κοπεγχάγης. Όσοι από τους άμοιρους Εβραίους συμπατριώτες σας συλληφθούν από τη Γκεστάπο θα οδηγηθούν στα πλοία, και είναι άγνωστο ποια μοίρα τους περιμένει εκεί που θα μεταφερθούν».

[...] Αυτό τουλάχιστον ήταν το σχέδιο. Ωστόσο, το προκαθορισμένο βράδυ, δεκάδες χιλιάδες Δανοί- κουρείς και μπάρμαν, οικοδόμοι και επιχειρηματίες -αρνήθηκαν να πιέσουν τον τελευταίο διακόπτη στη μηχανή του ηλεκτροσόκ¹. Εκείνο το βράδυ, οι Γερμανοί

¹ Αναφέρεται στα πειράματα του Μίλγκραμ. Η Δανία δεν θα χορηγούσε ηλεκτροσόκ των 450 βολτ στους Εβραίους.

ανακάλυψαν ότι οι Εβραίοι είχαν προειδοποιηθεί για την έφοδο και οι περισσότεροι είχαν ήδη διαφύγει. Στην πραγματικότητα, χάρη σ' εκείνη την προειδοποίηση, σχεδόν το 99% των Δανών Εβραίων βγήκαν ζωντανοί από τον πόλεμο. Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε το θαύμα στη Δανία; Τι κατέστησε αυτή τη χώρα φωτεινό φάρο σε μια θάλασσα σκότους;

Μετά τον πόλεμο, ιστορικοί πρότειναν διάφορες απαντήσεις. [...] Τελικά, ωστόσο, μια εξήγηση ξεχωρίζει. «Η απάντηση είναι αναμφισβήτητη», γράφει ο ιστορικός Μπο Λιντεγκάαρντ. «Οι Δανοί Εβραίοι προστατεύτηκαν χάρη στη σταθερή αφοσίωση των συμπατριωτών τους». [...] Η δανική αστυνομία βοήθησε επίσης όπου μπορούσε και αρνήθηκε να συνεργαστεί με τους ναζί. «Εμείς οι Δανοί δεν διαπραγματευόμαστε το Σύνταγμά μας», έγραψε με οργή η Dansk Maanedspost, μια αντιστασιακή εφημερίδα, «και ιδιαίτερα στα ζητήματα της ισότητας των πολιτών».

Εκεί που η πανίσχυρη Γερμανία είχε ναρκωθεί ύστερα από χρόνια ρατσιστικής προπαγάνδας, η μικρή Δανία ήταν ποτισμένη με ανθρωπιστικό πνεύμα. Οι Δανοί ηγέτες επέμεναν πάντα ως προς την ιερότητα του δημοκρατικού κράτους δικαίου. {...} «Η εξαίρεση της Δανίας δείχνει ότι η κινητοποίηση της ανθρωπιάς στην πολιτική κοινωνία {...} δεν είναι απλώς ένα θεωρητικό ενδεχόμενο» γράφει ο Λιντεγκάαρντ. «Μπορεί να γίνει. Το ξέρουμε, επειδή συνέβη».

Κείμενο 3

Γενοκτονία των Αρμενίων

Γ. Βέη, *ARMENIA (Πάσχα στο Ερεβάν)* από την ποιητική συλλογή *Βράχια, ΥΨΙΛΟΝ/βιβλία*, Αθήνα, 2020. Το σκηνικό στο ποίημα στήνεται στον λόφο του Έρεβαν (όπου υπάρχει και το ομώνυμο Μνημείο για την Αρμένικη Γενοκτονία)

Τα κλαδιά της σημύδας
λυγίζουν από θυμό
μα δεν θα σπάσουν ποτέ,
έτσι μου λένε_τα φύλλα τους.
Το ρυάκι κατεβαίνει χαμηλά
από το Χελιδονόκαστρο στην κοιλάδα
με μια δύναμη που δεν υποχωρεί μέρα νύχτα
φτάνει ως εκεί που οι μνήμες έχουν γίνει λίμνες
ασπρόμαυρες, τσαλακωμένες φωτογραφίες
που δεν πρόκειται να ξεθωριάσουν
όσα χρόνια κι αν περάσουν

πιο πέρα
στη ρίζα του έλατου
στάζει ακόμη της γυναίκας
ο κομμένος λαιμός.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Ποια είναι η βασική θέση που διατυπώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 2 (μονάδες 4) και ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεσή του (μονάδες 6); Πιστεύεις ότι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνει το κείμενό του εξυπηρετεί την πρόθεσή του αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Να βρεις ένα σημείο στο Κείμενο 1, όπου ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται το μήνυμα δηλώνει αναγκαιότητα και ένα σημείο στο οποίο υπάρχει προτροπή (μονάδες 4), να δικαιολογήσεις την απάντησή σου (μονάδες 4) και να συσχετίσεις αυτούς τους τρόπους με το θέμα του κειμένου (μονάδες 2)

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Με κριτήριο το περιεχόμενο να διερευνήσεις ποιο από τα Κείμενα 1 και 2 είναι πιο αποτελεσματικό ως προς τη μετάδοση του αντιναζιστικού μηνύματος (η αναφορά σε τρεις κειμενικές ενδείξεις αρκεί). Η απάντησή σου να είναι 70-80 λέξεις.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3. (μονάδες 15)

Ποιο συμβολισμό για τη συλλογική μνήμη παίρνουν τα στοιχεία της φύσης στο Κείμενο 3 και με ποια εκφραστικά μέσα (αρκούν τρεις αναφορές) αυτός αποδίδεται; Ποια είναι η δική σου τοποθέτηση σε ανάλογα γεγονότα, όπως αυτά που χαρακτηρίζονται με τον ιστορικό όρο της *Γενοκτονίας*; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15